

Moments Musicaux

Moments Musicaux

Een componistenbiografie

Piet Jozef Swerts

opgedragen aan *Krystyna*, mijn muze

Copyright

Titel *Moments Musicaux* — Een componistenbiografie

Auteur *Piet Jozef Swerts*

ISBN 9789465128917

Eerste druk, 2025

© 2025 *ZodiacEditions.com*

© omslagfoto *Paul de Cloedt* (°1953 — †2021)

www.bravenewbooks.nl

zodiaceditions@gmail.com

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De QR-Codes zijn links naar de audio- en videoopnames en werden een voor een gecontroleerd of ze operationeel zijn op het ogenblik van deze publicatie. Eventuele disconnecties ervan door derden op het internet mogen aan de uitgever gemeld worden.

De uitgever heeft ernaar gestreefd alle rechten voor afbeeldingen volgens de wetgeving te doen gelden.

Diegenen die alsnog hun rechten menen te doen gelden gelieve contact op te nemen met de uitgever.

Inhoudstafel

Voorwoord	1
1 Een beknopte familiegeschiedenis	2
Lambert René Raymond Swerts 2 — Tekentalent 3 — Grootouders 4 — Box-Rochus 4 — Mijn familie 6 — Toneelstukken 6 — Henriette Box 8 — Schrijven 9 — Maastrichtersteenweg 15 9 — Jos Verboven 11 — Melodica 11 — Wals in C 11 — Aha-Erlebnis 11 — Driestemmige Inventie 12 — QR-Code Driestemmige Inventie 12	
2 Kunsthumaniora 1974-1977	13
Lemmensinstituut 13 — Op internaat 13 — Zakpartituren 14 — Salomon Fuhrer 15 — Stravinsky en Debussy 16 — QR-Code Le Sacre du Printemps 16 — De profeten 17 — Privéleeraar compositie 17 — Suite voor 4 dwarsfluiten 18 — Flagey Workshop 19 — Parallaxis 20 — Groups (1977-1979) 20 — Eerste Prijs notenleer 21 — Gustav Scheck 22	
3 Laureaatstudies 1978-1982	23
Pianist in wording 23 — Basilica Concerten 24 — Een nieuw kot 26 — Giché en Pierrot 27 — Capriccio voor Marcel Ponselee 27 — Lutoslawski 29 — Muziekkamp in Wzdów 29 — Recital 30 — The Birth of Liquid Desires 31 — Nocturnal Dances 32 — QR-Code Nocturnal Dances 32 — Eindexamen Piano 33 — Jury 33 — Lutoslawski's interview 34 — QR-Code interview 35 — Groningen 35 — Ars Musica 36 — QR-Code Lutoslawski's Pianoconcerto 36 — Un piccolo divertimento 37	
4 Prijs Lemmens Tinel 1982-1985	38
Baron Flor Peeters Prijs 38 — Eindexamens 39 — Pianoconcerto N°1 39 — QR-Code Pianoconcerto N°1 39 — 1985 40	
5 Koningin Elisabethwedstrijd 1986-1993	41
Droombeelden (1986) 41 — QR-Code Droombeelden deel I 41 — QR-Code Droombeelden deel II 41 — Ajas, een opera 42 — Rotations 42 — QR-Code Rotations 44 — Koningin Elisabethwedstrijd Piano 45 — Paganini Variaties met Pierre-Alain Volondat 46 — Concert Noble 47 — Partita 47 — Rigaudon 48 — QR-Code Partita in memoriam J.S. Bach 49 — Elegia 49 — QR-Code Elegia 50 — Marcuspassie 51 — QR-Code Marcuspassie 51 — Magma 52 — Macroversnelling 52 — QR-Code Magma 53 — Symfonie N°1 53 — QR-Code Symphony N°1 54 — Christophe Boulier 55 — QR-Code La Follia 56 — Strijkkwartet N°1 58 — QR-Code Strijkkwartet N°1 58 — Zodiac 59 — QR-Code Zodiac 61 — Nursery Songs 62 — QR-Code Nursery Songs 62 — Grote Internationale Prijs Koningin Elisabeth 64 — Mintz en Menuhin 65 — Ida Haendel 66 — Creatie Marcuspassie 66 — Klonos 67 — QR-Code <i>YouTube</i> Klonos 68	
6 Les liaisons dangereuses 1994-1997	69
Dirk Van der Cruysse 69 — Patrick Davin 69 — Marilyn Schmiege en François Le Roux 70 — Jocelyne Taillon 71 — Classeurs 72 — Première 72 — QR-Code Acte III & IV 73	
7 1997-2005	74
Seeker Of Truth 74 — QR-Code <i>YouTube</i> Seeker of Truth 74 — Klarinetconcerto 74 — QR-Code klarinetconcerto 75 — Three Gadgets 76 — QR-Code Ouverture 76 — QR-Code Flashing Flutes 77 — Strijkkwartet N°2 77 — QR-Code Strijkkwartet N°2 78 — Mi-Parti 79 — QR-Code Mi-Parti 79 — Opus XXI 1 80 — QR-Code The 500 Year Delta 80 — Requiem 81 — An die Musik 81 — QR-Code An die	

Musik 81 — Interludium 82 — QR-Code Interludium 82 — De ingeving 82 — QR-Code Introitus 83 — Morgenrot 83 — QR-Code Morgenrot 83 — QR-Code Dies irae 84 — Chain 85 — Xylofoon solo 85 — QR-Code Chain 86 — Klarinetkwintet 86 — QR-Code Elegia 87 — Volgorde 87 — Firgun 88 — QR-Code *YouTube* Scherzo 88 — Wings 89 — QR-Code Wings 89 — Motion 90 — QR-Code Motion 90 — Death is nothing 90 — Chartres 92 — Henry Scott Holland 92 — Morning after 93 — Akkoordverbinding 93 — QR-Code Death is nothing 94 — Inspiratie 94 — Henry the Eighth 95 — QR-Code Catherine of Aragon 96 — QR-Code Catherine of Howard 96 — QR-Code Anne Boleyn 96 — Leven in Steen 98 — QR-Code Entrance 98 — QR-Code Prelude 1, 98 — QR-Code Prelude 2, 99 — QR-Code Prelude 3, 99 — QR-Code Prelude 4, 99 — QR-Code Prelude 5, 99 — QR-Code Prelude 6, 100 — QR-Code Prelude 7, 100

8 Doctoraat in de Kunsten 2006-2011

101

QR-Code O quam suavis 101 — QR-Code Lege mich 102 — QR-Code Jesu, meine Freund und Lust 102 — Josquin 103 — QR-Code Prolaticanone 103 — Macroform 104 — Complexe mechanismen 104 — Kotekan 104 — QR-Code naam Adolpe Sax 105 — QR-Code *YouTube* Kekak Dance 105 — QR-Code *YouTube* Kotekan 106 — Tombeau 108 — QR-Code Le Tombeau de Ravel 108 — Montfort 108 — Erard 109 — Bibliotheek 109 — Petit Oiseau Mécanique 110 — QR-Code nachtegaalgezang 111 — QR-Code Le Tombeau de Ravel/Garcia 111 — QR-Code derde deel, Peter Verhoyen 111 — De preekstoel 112 — Op reis naar de Kern 113 — QR-Code openingskoor Matthäus-Passion 114 — Wit(h), een megaproject 118 — Concertreis 121 — Russell Hirshfield 121 — Jeffrey Agrell 121 — Dissertatie 123 — Emulations 123 — Conclusie 123 — transformatie van de a-frase 124 — macroplan van de 24 emulaties op de nieuwe cantus firmus 124 — Een nieuw klavier 125

9 Les Roses 2012-2015

127

Hat City Sonata 127 — QR-Code Hat City Sonata 128 — Festive Overture 128 — QR-Code Festive Overture 128 — Rosario 128 — Les Roses 129 — QR-Code Les Roses 131 — Atlantic. 134 — Opname 134 — Surfscène 134 — Metronoom 136 — QR-Code Les Vagues 136 — QR-Code Soundtrack Atlantic. 137 — Koninklijke Vlaamse Academie België 138 — Etoiles 139 — NASA 139 — Chanson de la Lune 139 — Chanson d'amour 140 — QR-Code Etoiles 140 — Ieper 140 — Goya 140 — La'Ventus Quartet 141 — QR-Code Black Paintings 142 — Zwart gat 142 — Blanco blad 142

10 A Symphony of Trees 2015-2017

144

Ieperboog 144 — Opstellingsproblematiek 145 — Libretto 146 — Memory, let all slip 147 — QR-Code I.2 Memory I, 148 — QR-Code V.2 Memory IV, 148 — A Symphony of Trees: macrostructuur 149 — The Silent One: de centrale aria 149 — QR-Code The Silent One: de centrale aria 150 — De boom als metafoor 150 — 138 als symbolisch getal 151 — QR-Code II. Interlude I, 152 — QR-Code II. May, 1915, 152 — Day is done 152 — QR-Code Day is done 153 — De tweede fase 153 — QR-Code I.3, Of trees over there 153 — Het openingsgedeelte 154 — QR-Code I.1 Ypres, 155 — Steenbomen 156

11 Passions

159

QR-Code Passions 163

12 24 Straight Strung Piano Sonatas

164

Maene 164 — Scarlatti 164 — Wohltemperiertes Klavier 165 — QR-Code akkoordprogressie 165 — Een inhoudelijk overzicht van de eerste twaalf sonates 166 — QR-Code Sonate N°1, 166 — Baldassare Galuppi 167 — QR-Code Sonate N°2, 167 — QR-Code Sonate N°3, 167 — QR-Code Sonate N°4, 168 — QR-Code Sonate N°5, 168 — QR-Code Sonate N°6, 169 — QR-Code Sonate N°7, 169 — QR-Code Sonate N°8, 170 — QR-Code Sonate N°9, 170 — QR-Code Sonate N°10, 170 — QR-Code Sonate N°11, 171 — QR-Code Sonate N°12, 172 — Een inhoudelijk overzicht van de twaalf laatste sonates 173 — QR-Code Sonate N°13, 173 — QR-Code Sonate N°14, 173 — QR-Code Sonate N°15, 174 — QR-Code Sonate N°16, 174 — QR-Code Sonate N°17, 175 — QR-Code Sonate N°18, 175 — QR-Code

Sonate N°19, 176 — QR-Code Sonate N°20, 176 — QR-Code Sonate N°21, 177 — QR-Code Sonate N°22, 177 — QR-Code Sonate N°23, 178 — QR-Code Sonate N°24, 178 — Compositorische reflecties 179

13 Recente werken 180

Le Bestiaire 180 — QR-Code Le Souris 180 — QR-Code La chèvre 180 — QR-Code Grand Final 181 — QR-Code Carnaval des Animaux 181 — QR-Code Roeland Hendrickx Ensemble presents 181 — Yakara 182 — QR-Code Yakara 183 — Moment musical 184 — QR-Code Youri Egorov documentaire 184 — QR-Code Moment musical 184 — Udemy 184 — La Verdedura Destreza 185 — Wereldcongres Las Palmas 185 — QR-Code Wereldcongres Las Palmas 186

14 Slava Ukraini! 187

Vredeshymne 187 — QR-Code Vredeshymne Haifa SO, 187 — Art4Ukraine 187 — QR-Code Vredeshymne Euregio JO, 188 — QR-Code Vredeshymne YouTube, Luc Ponet 188 — Voetbalbond 188 — Humanitaire acties 189 — Ride of the Roses 190 — Benefietconcert 190

15 In memoriam Wim Henderickx 192

16 Sehnsucht 196

I.Erwachen 197 — QR-Code I.Erwachen 198 — II.Liebestraum 198 — QR-Code II.Liebestraum 198 — III.Leidenschaft 199 — QR-Code III.Leidenschaft 199 — IV.Urlicht — QR-Code IV.Urlicht 200 — V.Schicksal 200 — QR-Code V.Schicksal 201 — Wereldcreatie 202 — Le moment suprême 203

17 Le Tombeau de Josquin 204

Agnus Dei 204 — Finale 205 — Verbinding 205 — Oplossing 205 — QR-Code Le Tombeau de Josquin 206

18 Tattvas 2024-2025 207

Adagio in memoriam Anton Bruckner 207 — QR-Code Adagio in memoriam Anton Bruckner 207 — Six Metamorphoses after Covid 207 — QR-Code Six Metamorphoses after Covid 207 — Severin von Eckardstein 208 — QR-Code Cinq Préludes 208 — Tattvas 208 — Bezetting 208 — Volgorde 209 — Dodecafonie 209 — Earth 210 — Plannen 210

19 Dankwoord 211

20 Catalog (English) 213-215

Voorwoord

Muziek componeren lijkt voor velen een raadsel, een mysterie. Tijdens mijn veertigjarige carrière kwam steeds diezelfde vraag naar mij terug: *Maar hoe doe je dat dan, componeren?* Een intrigerende vraag die je niet zomaar kan beantwoorden.

Dit boek is een componistenbiografie waarin vooral gekeken wordt naar de vele facetten van het creatieproces van de meest uiteenlopende composities en opdrachten. Het tracht de complexiteit van het denk- en schrijfproces van componeren bloot te leggen en ook aan te tonen dat er geen eensluitend antwoord bestaat over het hoe en waarom omdat de context van het ontstaan van een muziekwerk altijd anders is.

Ik heb dit boek chronologisch opgevat en van daaruit in hoofdstukken onderverdeeld zodat de lezer gemakkelijker het muzikale parcours kan overzien. Het is onmogelijk gebleken om elke compositie onder de loep te nemen en haarfijn uit te leggen. De voor mij belangrijkste werken zijn daarom uitvoeriger beschreven omdat zij ook mijn evolutie als componist duidelijker aantonen.

Het bijzondere aan deze publicatie is dat ik van alle besproken werken een QR-Code heb ingevoerd waarmee je via het internet toegang hebt tot audio- en video-opnames van mijn werken. Op die manier kan je op je eigen tempo blijven stilstaan bij het klinkend resultaat van wat ik probeer te beschrijven.

In 1988 maakte *Eline Plipse* een aangrijpende documentaire over de Russische pianist *Youri Egorov*, geboren in 1954, maar in 1988 op 34-jarige leeftijd overleden aan *aids*. Ik was er toen door aangegrepen, zijn interpretatie van *Schuberts Moment musical* in As in die documentaire is mij sindsdien ergens bijgebleven. Het liep als een leidraad doorheen dit uitzonderlijk portret heen.

Dat stuk heeft ook zoiets mysterieus in zich. Hoewel het een miniatuurstukje muziek is draagt het toch heel het universum in zich. Het straalt een enorme melancholie uit, een aanvaarding van de brutaliteit van het leven, een elegie vanuit het diepste van *Schubert* zijn zielenleven.

In feite zijn composities altijd *muzikale momenten* in een kunstenaars leven. Het is een afspiegeling van wie je bent op dat ogenblik, hoe je de wereld ervaart en wat je op dat ogenblik wil uitdrukken. Daarom vond ik de poëtische titel van *Schuberts* prachtige pianobundel als metafoor geschikt voor de titel van dit boek.

Ergens hoop ik dat deze bijdrage een tipje van de mysterieuze sluier van de geheimen van het componeren oplicht en dat de muziekliefhebber met deze inzichten intenser kan genieten van de prachtigste kunstvorm, de *Muziek*.

1 Een beknopte familiegeschiedenis

Lambert René Raymond Swerts

Op het eerste verdiep op de overloop van het ouderlijk (huur)huis in *Tongeren* hing in de jaren zestig (we hebben er vanaf 1969 gewoond) jarenlang een grote zwart-wit portretfoto van mijn grootnonkel *Lambert René Raymond Swerts*, geboren te *Tongeren* op 7 augustus 1884, broer van mijn grootvader, *Joseph*, die ik helaas nooit gekend heb. Toen trok het nauwelijks aandacht. De foto met een vrij zware, barokke, gouden kader door ene *Edmond Jaminé* gemaakt, laat de klassieke pose van een man zien met een baardje dat aan *d'Artagnan* van de musketiers doet denken. Die foto was en is nog steeds aanzienlijk beschadigd. Rondom de borst- en de nekstreek zijn er stukken uit weg, precies versplinterd. Dat blijken *kogelinslagen* van dronken *Duitsers* te zijn die tijdens de *Eerste Wereldoorlog* bij mijn overgrootouders verplicht geposteerd werden en zich met hun revolver op dit portret hadden uitgeleefd. Meer dan honderd jaar later zijn die sporen onveranderd gebleven.

Toen had ik geen idee wie deze persoon precies wel was. Is het mogelijk dat ik daar een daspeldje met een *sol sleutel* zie? *Indrukwekkend. Dus toch enige muzikale roots langs vaderszijde?* Het portret bevindt zich momenteel bij mijn jongere broer *Wim*. Helaas ben ik na wat uitpluizen nog niet veel wijzer geworden. Het spoor raakt precies bijster.

De *artistieke* aanleg komt precies van vaderszijde aangezien verschillende generaties van schilders en tekenaars elkaar er hebben opgevolgd, althans volgens de stamboom die mijn vader ooit heeft opgesteld.¹

Mijn overgrootvader *Jean Joseph Hubert* zag op 30 november 1855 het levenslicht in *Tongeren* en was huisschilder. Hij had een drogisterij en een verfhandel, maar schilderde zelf op doeken, waaronder een mooi portret van een oud mannetje en een vrouwtje aan tafel zittend. Met de fles in de hand lijkt ze er veel plezier in te hebben om haar man (?) of vriend een borrel uit te gieten.

Jean Joseph overleed in 1913, terwijl zijn echtgenote *Marie-Therèse Vangertruyden*, mijn overgrootmoeder, dertien jaar later op 7 februari stierf.

Zij lieten drie kinderen na: *Joseph*, mijn grootvader, *Lambert*, de doopvader van mijn vader *Raymond*, de man die het vermoedelijke muzikaal talent had en *Albert*, die volgens de familiale 'traditie' ook huisschilder werd.

¹ Een stamboom die helemaal teruggaat tot 1738. De eerste drie generaties zouden houtzagers geweest zijn: *Swerts Arnold* (1738-1812) *Swerts Jan* (zonder beroep, 1788- ?) en *Swerts Arnoldus* (1818-?), houtzager. Daarna kwamen de huisschilders.

Tekentalent

Mijn tante *Marie-Thérèse*, die 96 jaar oud is geworden, had eveneens tekentalent. Ze studeerde aan de *Académie* te *Luik* en werd nadien docente tekenen aan het *Atheneum* in *Maaseik* en *Eisden*. Zij was niet de enige. *Marcel*, de tweede zoon van mijn grootnonkel *Albert*, broer van mijn grootvader, begon ook als leraar tekenen aan het *Provinciaal Hoger Instituut* voor *Kunstonderwijs* in *Hasselt*, dezelfde instelling waar mijn jongere broer *Wim* in de jaren tachtig eveneens zijn hogere kunstopleiding gevolgd heeft.

mijn overgrootvader Jean Joseph Hubert Swerts (1855-1913)

de winkel van overgrootvader Jean Joseph Hubert Swerts

*Wim*² is een professionele (strip)tekenaar en heeft zijn eigen studio *Lighthouse Productions*. Hij is tekenaar van een groot aantal albums, waaronder *Samson* en *F.C. De Kampioenen*. Hij kan prachtig schilderen en erg precieze potloodtekeningen maken, vooral zijn portretten vind ik indrukwekkend. Thuis heb ik een schilderij van hem uit 1987, *Wim* was toen 21, een unieke *Christuskop*. De dochters van mijn muzikale zus *Annemie* hebben ook artistiek talent, ze kunnen niet alleen tekenen, maar zijn ook actief in de mediawereld. Haar jongste dochter, *Astrid*, zingt ontroerend mooi en bereikte ooit de halve finale in een televisieshow, terwijl ze zelf haar eigen nummers componeert. Mijn tweede broer *Jan*, wiens levensloop op zijn minst ongebruikelijk kan genoemd worden, schreef sprookjes die werden geïllustreerd door mijn zus haar dochter *Heleen*. Er is weinig tot niets bekend over mijn muzikale grootoom. Ik heb het nagevraagd bij mijn moeder, die de gezegende leeftijd van 94 jaren heeft. Ik had verwacht daar meer over te horen, maar die kans is vrijwel *nihil*. *Lambert*, ook wel bekend als ‘*Raymond*’ *Swerts*, was de grootvader van twee zonen: *Albert* en *Marcel*. De oudste, *Albert*, is inmiddels overleden; wijlen *Marcel*, zijn broer, had een dochter *Greet* en tot daar loopt het spoor evenwel bijster.

Grootouders

Elisabeth Nelissen, de moeder van mijn vader, heb ik nooit ontmoet. Zij overleed op 9 april 1949 om 12.00 uur aan een *trombose*, terwijl mijn grootvader vier jaar eerder op 24 februari 1945 om 11.00 uur na een langdurige longziekte de geest gaf. Mijn vader was toen twintig jaar jong en werd er een jaar later helemaal grijs van. Wanneer ik naar de foto van mijn grootouders kijk, vind ik trouwens dat mijn grootvader sterk op *Rachmaninov* lijkt. Mijn groottante *Anna* trouwde met een *Fries*, *Jannes Vandenbosch*. Ze gingen samenwonen in *Roordabuizum*³ nabij *Leeuwarden* in *Friesland* en verhuisden na de *Tweede Wereldoorlog* naar *Australië* uit vrees voor een wereldoorlog met de Russen.

Box-Rochus

Informatie langs moederszijde is nog schaarser: mijn grootmoeder *Maria Rochus* heb ik vrij goed leren kennen. We noemden haar ‘*bonneke*’, een optimistische, eenvoudige, goedlachse, maar toch wel arme vrouw. Ze werd namelijk al voor haar dertigste weduwe, omdat haar man *Joseph Box*, voor zover ik weet, in die periode aan een longontsteking was overleden. Daardoor werden haar drie kinderen, waaronder mijn moeder, de oudste van de drie, mee door haar ouders opgevoed.

² https://nl.wikipedia.org/wiki/Wim_Swerts

³ *Reduzum* (voorheen Rorthahusum, Rauwerdahuizum, *Roordabuizum*) is als terpdorp ontstaan aan de boorden van de vroegere *Middelzee*. Heel bekend was het dorp van veehouders en boerenfeinten om het *Grand Hotel 'De Trije Romers'* langs de weg van *Leeuwarden* naar *Sneek*. [www.historischcentrumleeuwarden.nl/onderzoek/leeuwarder-dorpen/reduzum — geraadpleegd 4 februari 2025]

mijn grootmoeder *Elisabeth Nelissen* langs vaders kant

mijn grootouders, *Joseph Swerts* en *Elisabeth Nelissen*

Mijn moeder vertelde soms dat ze mijn overgrootvader, die smid was, vaak tot aan het einde van de straat luidkeels hoorde vloeken terwijl hij met het beslaan van de paarden bezig was. Opgevoed worden door grootouders heeft zeker invloed gehad op de waarden die zij in haar opvoeding heeft meegekregen en die tijdens de jaren zestig-zeventig in onze opvoeding wel sporen heeft nagelaten. Een beetje conservatieve, ouderwetse opvoeding. Deze beknopte geschiedenis van mijn familie is dus vrij ongewoon: mijn vader die op 24 jaar wees werd en zijn beide ouders op korte tijd verliest, mijn moeder, opgegroeid zonder vader, opgevoed door haar moeder en grootouders. Maar van echte *artistieke roots* is er daar dus geen sprake.

Mijn familie

Ik kom uit een gezin van vijf kinderen. Ik heb drie broers en een zus: *Jef, Jan, Annemie* en *Wim*. Ik ben nummer drie. Vader vond dat onze namen korte, typisch *Vlaamse* namen moesten zijn. Mijn zus uit onze kroost is veruit muzikaal het meest aangelegd. Zij speelt heel behoorlijk piano. Ze leidde met verve een jeugdkoor in het college waar ze lesgeeft. En ze is ook een fervente concertganger en is zoveel mogelijk aanwezig op mijn concerten. Ik hecht veel waarde aan haar oordeel, ze heeft een juiste muzikale intuïtie. Mijn oudste broer *Jef* is tandarts en is eerder technisch aangelegd. Mijn tweede broer *Jan* heeft een eigen popgroep gehad, '*Lush Blood Rope*', waar ik ooit als veertienjarige mee heb opgetreden (ik werd toen stevast het '*conservatoriumstuk*' genoemd).

Toneelstukken

Mijn vader, *Raymond* (1925-2003), was vroeger na de oorlog een van de jongste vrederechters in België. In zijn vrije tijd speelde hij toneelregisseur en schreef toneelstukken, waaronder bv. '*Nachtelijk Intermezzo*', een dialoog tussen een bed, een zetel en een stoel die hun avonturen met elkaar deelden. In de toneelvereniging ontmoette hij mijn moeder, *Henriette Box*. We hebben het over de naoorlogse jaren vijftig.

Vader schreef verhalen en zelfs poëzie. Zijn *fabels* startten stevast met: '*Er was in een klein land aan zee een man met een lelijk tekort: 'hij had te veel geld', 'hij kon niets zeggen' of 'hij kon alleen de waarheid spreken'*', enzovoort, met aan het einde het moreel van het verhaal.

Raymond heeft als rechter zijn hele leven lang vonnissen *met de hand* geschreven. Hij had een prachtig, elegant handschrift; misschien heb ik dat wel van hem geërfd. Hij had zeker een grote liefde voor klassieke muziek. Hij bezat een blokfluit waarop hij af en toe volksliedjes speelde, en hij kocht klassieke lp's van opera's van *Puccini* en symfonieën van *Beethoven*.

mijn vader, *Raymond Swerts* (1925-2002) en mijn moeder, *Henriette Box* (1931-) in de jaren vijftig

vader in zijn ambt als vrederechter

Onze bijzonder logge platenspeler uit die periode was een uiterst groot en robuust meubel dat in de uiterste hoek van de woonkamer stond. Het zou nu een ontzettend stijlvol *vintage* meubilair geweest zijn met een ingebouwde massieve radio waar je aan de ronde, dikke beige handknoppen moest draaien om met krakend geruis de juiste FM-kanalen trachten te vinden. In mijn puberjaren heb ik daar dikwijls urenlang op de grond gelegen, luisterend naar al wat ik maar uit de ether te pakken kon krijgen.

Henriette Box

Mijn moeder ging als secretaresse in de schoenfabriek *Ambiorix* in *Tongeren* werken. Toen wij, kinderen in de jaren zestig, er kwamen (1958, 1959, 1960, 1962 en 1966), is ze thuisgebleven om voor het gezin te zorgen. Jaren later begon ze zich meer en meer te engageren in de lokale CMBV, een christelijke vrouwenvereniging. Ze werd al snel reisleidster en maakte groepsreizen met '*haar vrouwen*'. In mijn veertiger jaren ben ik zelf toevallig muzikaal reislieder geworden bij *Davidfonds Cultuurreizen*. Mijn moeder is een vrouw die geen blad voor haar mond neemt. Ze heeft temperament, ze is een dappere vrouw die haar kinderen graag ziet en er trots op is.

mijn moeder op 93-jarige leeftijd

Schrijven

Mijn muzikaliteit lijkt niet zo evident. Die is plotseling tevoorschijn gekomen rond mijn tiende levensjaar. Ik was een *dromerig* kind. Foto's uit de jaren zestig geven me altijd de indruk dat ik altijd ergens graag alleen zat, volledig op mezelf.

Op achtjarige leeftijd wilde ik al schrijver worden. Ik ben dol op schrijven. *Nog steeds*. Ik ben er eigenlijk nooit mee gestopt. In mijn kindertijd schreef ik verhalen en vanaf mijn elfde ben ik spontaan overgestapt naar muziek schrijven, vanaf het ogenblik dat ik naar de muziekschool begon te gaan.

Toch is het schrijven van notities, teksten en dagboeken daarnaast bijna altijd een constante gebleven. Ze dienen vooral om fragmenten van compositieprocessen te herlezen en daarover verder te reflecteren.

ergens in de jaren zestig

Maastrichtersteenweg 15

Tot in 1969 leefden we in een grijs rijhuis op de *Maastrichtersteenweg 15* in *Tongeren*. Het staat er nog altijd, de voorgevel is nog identiek. Onze slaapkamer, waar we met z'n vieren in slapen, bevond zich aan de voorkant op de eerste verdieping. De ramen gaven uit op de achterkant van het station, terwijl de spoorlijn aan de overkant van de brug in feite op hetzelfde niveau liep als onze slaapkamer.

's Nachts straalden de straatlampen recht door de dikke blauwe gordijnen van onze kamer. Ik kan me nog goed herinneren hoe het slissende geluid van de gillende stoomtreinen klonk. Vaak liep er nog spoorwegpersoneel langs die enorme, stomende, reusachtige, lompe treinen. Als het licht van de straatlampen door de gordijnen onze slaapkamer binnensijpelde, ontstond een grimmig, griezelig schimmenspel.

Omstreeks mijn zevende levensjaar had ik aan mijn ouders toestemming gevraagd en gekregen om dagelijks naar de *mis* te gaan. Ze waren er al van overtuigd dat ik

'pastoor' zou worden, terwijl ik me destijds gewoon aangetrokken voelde door de grote, stille en plechtstatige ruimte van de lokale kerk in de *Sint-Lutgardis*-parochie en de geur van wierook die er rondhing. Op mijn achtste had ik al in de lagere school een voorliefde voor papieren formaten en boekjes. Bovendien was ik een fan van de *Vlaamse Filmkens*⁴ en schreef ik zelf mijn eerste verhalen, waaronder *De Val van Ben Hur*. Acht jaar jong.

*onze woning in de jaren zestig
op de Maastrichtersteenweg 15*

⁴ De oorspronkelijke *Vlaamse Filmkens* werden op 2 november 1930 door de *Goede Pers, Uitgeverij Averbode*, gelanceerd als onderdeel van de drukkersactiviteiten van de *Abdij van Averbode*. Een *Vlaamsch Filmke* kostte 50 centiemmen. In vijf jaar tijd steeg de oplage naar 40.000 exemplaren en de populariteit bleef toenemen tot een oplage van ongeveer 60.000 exemplaren per week werd gehaald. [Wikipedia]

Jos Verboven

Ik was altijd enthousiast en nam al deel aan kleine opstelwedstrijden die in het tijdschrift *Zonnekind* of *Zonnestraal* verschenen. Ik had toen mijn verhaal naar *Uitgeverij Averbode* opgestuurd. Het moet zelfs grondig zijn doorgenomen, want de redacteur *Jos Verboven* stuurde me een brief terug vol gewillige uitleg met *feedback*, ik vond het allemaal zeer spannend. *Brieven ontvangen en versturen*. Het *internet* en *e-mail* bestonden immers niet. Schrijven fascineerde me, ik droomde er zelfs van om een *drukker* te worden. Nu nog heb ik een voorliefde voor verschillende soorten papier en formaten, het esthetische daarin trekt me nog steeds aan.

Melodica

Tijdens onze vakantie in 1970 in Spanje kreeg ik een *melodica* in handen, een lichtgroen metalen langwerpig toestel met witte en zwarte plastic toetsen zoals bij een klavier. Het mondstuk was wit en was na verloop van tijd volledig verweerd geraakt door het te veel aan speeksel en aanzet van tanden. Maar als je goed doorblies, kwam er zo een zeurderig, akkordeonachtig geluidje uit. Snel kon ik meer dan dertig melodietjes perfect op het gehoor spelen. De stap naar de muziekschool was snel gezet, het werd door mijn ouders zelf aangereikt.

Wals in C

In 1971, tijdens mijn tweede jaar aan de muziekschool, componeerde ik al mijn eerste 'werkje', een *Wals* in C voor piano. Met potlood onhandig gekribbeld op een A4-blad pianomuziek, waarbij het begin van het middengedeelte plagiaat was van een stukje *Kublau* dat ik als beginneling pas leerde spelen. Sindsdien ben ik muziek blijven schrijven.

De *Wals* was mijn zelfgemaakte cadeau voor 'vaderdag'.

Raymond heeft mijn 'uitvoering' toen zelfs op een grote bandopnemer opgenomen.

Aha-Erlebnis

Wat zou ik er nu veel voor over hebben om met mijn huidige muzikale inzichten terug te keren naar die tijd om de ervaring van het *allereerste boren* opnieuw te beleven, de *muzikale betovering* van het naïeve, onschuldige gehoor dat alles absorbeert en gretig in zich opneemt, gefascineerd door een nieuwe wereld die opengaat, het lijkt eeuwen geleden, een ander leven. Mijn allereerste pianojuf *Françine Souvereyns* heeft mij die allereerste onvergetelijke *Bach*-ervaring bezorgd. Ik kan me nog voor de geest halen hoe ze dat prachtige fuga-thema in *f* uit het tweede boek van het *Wohltemperiertes Klavier* op de lichtbruine buffetpiano voorspeelde. Het was voor mij als *tienjarige* een overweldigende ervaring.

Hoe dan die tweede en derde stem binnenkomt en polyfoon met elkaar verweven geraakt, het was als een explosie in mijn hoofd, een ongekend virus dat zich in mij nestelde en me nooit meer losliet.

Driestemmige Inventie

Een van mijn 'probeersels', enkele jaren later, ik moet het toegeven, het was een klasvriendin die mij daartoe uitdaagde, leidde tot een 'compositie' van 'mijn' *driestemmige inventie* voor piano. Gecomponeerd in 1977, maar het thema leek melodisch toch opmerkelijk op het voor mij bezwerende thema in *f* van Bach. Achteraf bekeken is het contrapunt op zich wel correct.

Bach, Fugathema in f uit het Wohltemperiertes Klavier, Boek II, BWV 881.
Daaronder dan 'mijn' zogezegde thema van mijn '*Driestemmige Inventie*'

The image shows two staves of musical notation. The top staff is in G major (one sharp) and 2/4 time, featuring a melodic line with eighth and sixteenth notes. The bottom staff, labeled 'Swerts', is in the same key and time, featuring a more rhythmic line with eighth and sixteenth notes, including a sharp sign on the second measure.

Driestemmige Inventie (1977)

En dan tijdens het derde jaar in het O.L.V.-College, ik zat in de *Latijns-Griekse* richting, spreek ik thuis op eens het gedecideerde verlangen uit dat ik '*muziek wil doen*'.

Amper een jaar later begon mijn grote avontuur in *Leuven* met dank aan het destijds doortastende ingrijpen van mijn vader zaliger. Een zeer progressieve beslissing voor die tijd, achteraf bekeken. Niet evident. Voor mij gelukkig de juiste.

2 Kunsthumaniora 1974-1977

Lemmensinstituut

het Lemmensinstituut in de Herestraat in Leuven

Eens het heuglijke nieuws kwam dat ik na het ingangsexamen toegelaten was, begon een van de mooiste en onbezonnen perioden uit mijn jeugd jaren. Ik keek er altijd naar uit om naar *Leuven* te gaan, de ambiance onder de leeftijdsgenoten op het internaat was immers groot. Bovendien besloeg het wekelijkse pakket muziekvakken ongeveer twintig uur, voor mij toen puur plezier. Het ging als vanzelf.

Op internaat

Met een dertigtal jongens waren we. Het dagelijkse ritueel was onveranderlijk: de proost kwam om zeven uur 's ochtends, misschien zelfs vroeger, luidruchtig op alle deuren van de kamers kloppen, bonken. Tegen half acht gebruikten we gezamenlijk het fletse ontbijt om daarna samen rond acht uur naar het instituut te wandelen, *de berg op*.

Ons klasje was klein, ik schat ergens tussen de elf of dertien leerlingen. De meisjes logeerden op het instituut zelf. Wij 'mochten' het instituut verlaten, want we logeerden bij de *Paters* in de *Noormannenstraat*. Dat was een groot domein, gelegen in een hellende bocht aan de ring van *Leuven*, in de buurt van de Brusselse poort, omgeven door hoge muren en met binnen een grote tuin met dikke, hoge oude bomen. De ontspanning 's avonds duurde stevast tot half elf. Het ontspanningslokaal was de uitgelezen ruimte om expert pingpong of tafelvoetbal te worden.